

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/fotorelacje/198298,Uroczystosc-poswiecenia-sfinansowanego-przez-IPN-nagrobka-Aleksandra-Dellmana.html>
29.04.2024, 16:00

Uroczystość poświęcenia sfinansowanego przez IPN nagrobka Aleksandra Dellmana

29 lutego 2024 r. odbyła się uroczystość poświęcenia sfinansowanego przez IPN nagrobka Aleksandra Dellmana - oficera, uczestnika kampanii wrześniowej, żołnierza walczącego na wielu frontach o niepodległość Polski.

Wydarzenie rozpoczęła msza święta w kaplicy cmentarnej na cmentarzu Rakowickim w Krakowie, po której głos zabrał dr hab. Filip Musiał. Dyrektor przedstawił zebranym sylwetkę Aleksandra Dellmana.

Następnie uczestnicy przeszli na miejsce pochówku (kwatery XIX a), gdzie nastąpiło poświęcenie nowego nagrobka sfinansowanego przez IPN oraz złożenie kwiatów.

Opiekę nad grobem zadeklarował Zespół Szkół i Placówek Specjalnych nr 1 w Krakowie. Dyrektor krakowskiego IPN przekazał Akt Opieki na ręce Piotra Biesikirskiego, który przybył na uroczystość wraz z uczniami szkoły.

W uroczystości wzięli udział również przedstawiciele IPN, z dr. Maciejem Korkuciem na czele, Arkadiusz Bąk z Muzeum Armii Krajowej, Kajetan Rajska, prezes Zarządu Fundacji Kwartalnika Wyklęci oraz Ewa Włodarczyk z Kuratorium Oświaty w Krakowie. Mszę świętą odprawił oraz poświęcił nagrobek o. Jerzy Pająk.

Aleksander Dellman (1894-1961)

Aleksander Dellman urodził się 20 grudnia 1894 r. W latach 1905-1914 uczęszczał do Szkoły Realnej we Lwowie, a w latach 1906-1912 do konserwatorium muzycznego. Należał do Związku Strzeleckiego. W sierpniu 1914 r. we Lwowie wstąpił do Legionu Wschodniego, zaś po jego rozwiązaniu, we wrześniu 1914 r. wrócił do domu. W 1915 r. został wcielony do armii austriackiej i wysłany na front włoski. Od listopada 1916 r. do listopada 1918 r. przebywał w niewoli włoskiej.

W listopadzie 1918 r. wstąpił do formującego się we Włoszech 1 Pułku Strzelców im. Henryka Dąbrowskiego. Od 27 grudnia 1918 r. był dowódcą plutonu w 1 Pułku Strzelców Polskich a następnie oficerem wywiadowczym w 4 Pułku Strzelców Polskich. W kwietniu 1919 r. wraz z Armią Polską we Francji przybył do Polski, brał udział w walkach na froncie ukraińskim oraz w obsadzie pogranicza Górnego Śląska. Następnie z powodu złamania obojczyka przebywał w szpitalu w Krakowie. Do maja 1920 r. pełnił służbę w batalionie zapasowym 46 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego był oficerem ewidencyjnym. W 1922 r. uczył się w Szkole Podchorążych w Warszawie, w okresie czerwiec-grudzień 1923 r. odbył kurs oświatowy i kurs techniczny przy 5 pułku saperów. W okresie od lutego do października 1922 r. służył najpierw w 5 a następnie do kwietnia 1924 r. w 3 Pułku Strzelców Podhalańskich. Następnie do października 1924 r. pracował jako oficer sądowy w Wojskowym Sądzie Rejonowym w Bielsku-Białej. Od stycznia 1925 r. do kwietnia 1927 r. był dowódcą kompanii w 3 Pułk Strzelców Podhalańskich, a następnie po przerwie na szkolenia, od listopada 1927 r. w 86 pułku piechoty w kadrze instruktorskiej. Od października 1928 r. był powiatowym komendantem przysposobienia wojskowego w powiecie Wilejka, od 1932 r. ponownie w 86 pułku piechoty jako dowódca kompanii. We wrześniu 1935 r. został przeniesiony do 13 pułku piechoty jako oficer mobilizacyjny.

W kampanii wrześniowej 1939 r. brał udział w ramach 13 pułku piechoty, który stacjonował w Pułtusku. Od października 1939 r. był zaangażowany w ZWZ-AK, najpierw jako oficer wywiadu w Inspektoracie Tarnów AK a od 1942 r. w Inspektoracie Kraków AK jako szef kancelarii, następnie jako oficer łącznikowy a od lutego 1943 r. jako kwatermistrz. Posługiwał się ps. „Urban”.

Od stycznia do sierpnia 1945 r. kontynuował działalność konspiracyjną, która polegała m.in. na wydawaniu prasy konspiracyjnej oraz zdobywaniu środków na pomoc dla aresztowanych żołnierzy AK oraz ich rodzin. Został aresztowany w sierpniu 1945 r. przez WUBP w Krakowie i oskarżony m.in. o przynależność do nielegalnej organizacji oraz napad na Urząd Skarbowy oraz kasę Miejskiej Kolei Elektrycznej w Krakowie. W marcu 1946 r. został skazany na pięć lat więzienia, ale na mocy amnestii wyrok został anulowany.

Po wyjściu na wolność na nowo podjął działania konspiracyjne. Założył oraz kierował organizacją o nazwie Armia Polska w Kraju, która działała do stycznia 1947 r. Posługiwał się w niej ps. „Dziadek” i „Stasiak”. Organizacji podlegały komórki z powiatów z Wadowic i Myślenic. Członkowie organizacji prowadzili działania wywiadowcze, akcje ekspropriacyjne oraz kolportaż ulotek przed wyborami 1947 r. W styczniu 1947 r., po aresztowaniu dwóch członków organizacji, w obawie przed aresztowaniem wyjechał na Ziemię Zachodnie. Ujawnił się w kwietniu 1947 r. przed WUBP we Wrocławiu.

Od 1948 r. pracował w gospodarstwie rolnym w Otorowie koło Bydgoszczy, a od 1950 r. jako referent finansowy w Zakładzie Utylizacyjnym w Bydgoszczy. Od lipca 1953 r. ponownie zaczął się ukrywać. W Szczecinie próbował przedostać się za granicę. Został aresztowany w Krakowie w listopadzie 1953 r. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Bydgoszczy z marca 1954 r. został skazany na 3 lata więzienia. Przebywał w więzieniu w Mielęcinie oraz w Bydgoszczy.

Aleksander Dellman zmarł 1 marca 1969 r. i został pochowany na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Uroczystość poświęcenia sfinansowanego przez IPN nagrobka Aleksandra Dellmana.

Uroczystość poświęcenia sfinansowanego przez IPN nagrobka Aleksandra Dellmana.

Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Uroczystość
poświęcenia
sfinansowanego przez
IPN nagrobka
Aleksandra Dellmana.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Uroczystość
poświęcenia
sfinansowanego przez
IPN nagrobka
Aleksandra Dellmana.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Uroczystość
poświęcenia
sfinansowanego przez
IPN nagrobka
Aleksandra Dellmana.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Uroczystość
poświęcenia
sfinansowanego przez
IPN nagrobka
Aleksandra Dellmana.
Fot. Żaneta Wierzgacz
(IPN)

Nagrobek po remoncie

Miejsce pochówku